

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 31. srpna 2023 ve věci č. 70583/17 – *M. A. proti Itálii*

Senát první sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že umístění nezletilé žadatelky o mezinárodní ochranu, která byla obětí sexuálního zneužívání, do přijímacího střediska pro dospělé bez dostupné psychologické pomoci na dobu téměř osmi měsíců ve spojení s dlouhodobou nečinností vnitrostátních orgánů, které měly její situaci a potřeby jako zranitelné osoby řešit, představovalo nelidské zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka je občankou Ghany. V říjnu 2016, ve věku 16 let, dorazila lodí do Itálie. Původně byla umístěna do zařízení pro nezletilé. Odtud nicméně v únoru 2017 uprchla a odjela na sever Itálie. Zde byla po několika dnech umístěna do přijímacího střediska pro dospělé. Stěžovatelka uvedla, že v rodné Ghaně byla nucena žít s mužem, který ji sexuálně zneužíval. Podařilo se jí uprchnout do Libye. Muž, který jí zde původně nabídl práci, ji však později začal rovněž sexuálně zneužívat. Rozhodla se proto Libyi opustit. Uvedla, že riziko smrti spojené s cestou lodí do Itálie pro ni nebylo natolik bolestnou vyhlídkou jako pokračování sexuálního zneužívání.

V květnu 2017 podstoupila psychologické vyšetření, které potvrdilo, že byla obětí sexuálního násilí a že její další setrvání v přijímacím středisku pro dospělé, které není uzpůsobeno potřebám obětí sexuálního násilí, může zhoršit její již nepříznivý duševní stav. Další psychologická vyšetření stěžovatelka podstoupila v červnu a září 2017.

Na konci června 2017 měla stěžovatelka konečně možnost podat žádost o mezinárodní ochranu. Dřívější podání nebylo možné, jelikož vedoucí přijímacího střediska, který byl v mezích jmenován jejím opatrovníkem, několikrát nedorazil v domluveném termínu na policejní ředitelství, kde měla být žádost podána.

V průběhu následujícího měsíce stěžovatelčina právní zástupkyně opakovaně žádala různé vnitrostátní orgány, aby byla stěžovatelka přemístěna do zařízení pro nezletilé bez doprovodu. Tyto žádosti byly následně zaslány soudu pro mládež. Ten na ně však nereagoval. Nečinný byl rovněž stěžovatelčin druhý, nově jmenovaný, opatrovník. Stěžovatelka proto na konci září 2017 požádala Soud o vydání předběžného opatření, na jehož základě by byla přemístěna do vhodnějšího prostředí. Soud jí vyhověl.

Ze zprávy o psychologickém vyšetření stěžovatelky z října 2017 vyplynulo, že stěžovatelčin duševní stav se zhoršil. Trpěla depresemi a hrozilo jí vážné riziko rozvoje posttraumatické stresové poruchy.

V prosinci 2017 udělilo ministerstvo vnitra stěžovatelce mezinárodní ochranu. Své rozhodnutí odůvodnilo mimo jiné tvrzeními stěžovatelky o vynuceném sňatku a sexuálním zneužívání a závěry několika mezinárodních organizací, které existenci této praxe v zemi stěžovatelčina původu potvrzovaly.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že podmínky v přijímacím středisku pro dospělé, kam byla umístěna, byly pro ni jakožto nezletilou žadatelku o mezinárodní ochranu bez doprovodu a obět sexuálního zneužívání nedostatečné do té míry, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy.

a) Obecné zásady vyplývající z judikatury Soudu

Soud úvodem vyzdvihl zvláštní zranitelnost nezletilých přistěhovalců (*Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga proti Belgii*, č. 13178/03, rozsudek ze dne 12. října 2006, § 55; *Tarakhel proti Švýcarsku*,

č. 29217/12, rozsudek velkého senátu ze dne 4. listopadu 2014, § 99; a *Darboe a Camara proti Itálii*, č. 5797/17, rozsudek ze dne 21. července 2022, § 173).

Připomněl rovněž, že aby špatné zacházení spadalo do působnosti článku 3 Úmluvy, musí dosahovat určité minimální úrovně závažnosti. Na tu má s ohledem na okolnosti dané věci vliv doba, po kterou špatné zacházení trvalo, jeho následky na tělesné či duševní zdraví a v některých případech rovněž pohlaví, věk a zdravotní stav oběti (*Bouyid proti Belgii*, č. 23380/09, rozsudek velkého senátu ze dne 21. listopadu 2013, § 86; *Muršić proti Chorvatsku*, č. 7334/13, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2016, § 97; *Tarakhel proti Švýcarsku*, cit. výše, § 119; a *Khlaifia a ostatní proti Itálii*, č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 160).

Podle Soudu je třeba mít na paměti, že vnitrostátní orgány musí při jednání se zranitelnými osobami projevovat mimořádnou opatrnost a poskytovat těmto osobám zvýšenou ochranu. Jejich schopnost či ochota se vymezit totiž může být značně snížena (*A. I. proti Itálii*, č. 70896/17, rozsudek ze dne 1. dubna 2021, § 102 a zde odkazovaná judikatura).

b) Použití těchto zásad na okolnosti projednávané věci

Soud poznamenal, že stěžovatelka se krátce po umístění do přijímacího střediska pro dospělé svěřila, že byla obětí sexuálního zneužívání. To následně zopakovala při psychologickém vyšetření v květnu 2017 a o měsíc později i při podání žádosti o mezinárodní ochranu. Její právní zástupkyně navíc později opakovaně žádala různé vnitrostátní orgány, aby byla stěžovatelka přemístěna do vhodnějšího prostředí. Vnitrostátní orgány tedy byly s tím, že byla stěžovatelka obětí sexuálního zneužívání, a tudíž i s její zranitelností obeznámeny. Přesto zůstaly nečinné. Stěžovatelčina situace se tak změnila až v říjnu 2017 na základě předběžného opatření Soudu, které uložilo vládě zajistit jí vhodné podmínky. Do té doby neměla ubytování ani podporu, které její zranitelnost vyžadovala.

Soud zdůraznil nečinnost obou stěžovatelčiných opatrovníků a duševní následky plynoucí z traumatických událostí, kterými si stěžovatelka prošla, a shledal, že zacházení se stěžovatelkou dosáhlo požadované minimální úrovně závažnosti, aby spadalo do působnosti článku 3 Úmluvy. Uzavřel, že stěžovatelčin pobyt v přijímacím středisku pro dospělé, kde pro ni nebyla dostupná dostatečná psychologická podpora, ve spojení s dlouhodobou nečinností vnitrostátních orgánů, které měly její situaci a potřeby jako zranitelné osoby řešit, představoval nelidské zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy.